

ÅRSBERETNING FOR 2016 FOR NYSTED BEVARINGSFORENING

Nysted Bevaringsforening har 40 års jubilæum i år 1. marts

Måske har nogen bemærket, at Folketidende har noteret 40 års jubilæet og brugt det som anledning til at give en længere beretning om foreningen og dens historie over flere gange og give en nærmere gennemgang med billeder af resultatet af renoveringen af Bønnelyches Pakhus.

Her vil jeg takke den tidligere formand Bruno From Jensen for initiativet og for bidrag til at fortælle historien om Nysted Bevaringsforenings tilkomst og virke i byen.

Der er skrevet en beretning om foreningens historie over de 40 år, som vil blive gjort tilgængelig på foreningens hjemmeside.

Kommuneplanstrategi 2015-2027 og 2017-2029

Nysted Bevaringsforening har med stor interesse fulgt kommunens planlægning, således også fremlæggelsen af Kommuneplanstrategien 2015-2027.

Foreningen har sammen med NOF brugt meget energi på sagen, og vi har drøftet kommunens udviklingsstrategi med en stribe af kommunens foreninger og bylaug.

Når vi har gjort det, skyldes det naturligvis, at kommunens politik i høj grad har betydning for Nysted By og for Nysteds bygningskultur

Bevaringsforeningen har set **kritisk på den udmeldte strategi**, og vi har ikke stået alene med kritikken.

Centralisering omkring Nykøbing F var fortsat den dominerende linje i kommunens planstrategi. I strategien betegnes centraliseringen som bæredygtig byomdannelse.

Betegnelsen gør ikke centraliseringen bedre.

Planstrategien var desuden rensset for omtale og overvejelser over værdien af kommunens landdistrikter og deres potentialer for kommunen.

Det virker så meget mere iøjnefaldende, når landdistrikterne omfatter næsten halvdelen af kommunens borgere.

Desuden undrede det, at kommunen overhovedet ikke forholdt sig til værdien af de gamle købstæders bygningskultur.

Således skrev Teknik og Miljøudvalget i sin udvalgsstrategi blot, at man sigter på at skabe gode løsninger.

(Det ville være mere overraskende, at man arbejdede for dårlige løsninger).

Når øget bosætning er et af de helt centrale mål for kommunen, er det ret ejendommeligt, at man overhovedet ikke forholder sig til værdien af de gamle købstæders bygningskultur.

Nysted Bevaringsforeningen har derfor sammen med Kulturmindeforeningen Nykøbing F først i december 2016 fremsendt en opfordring til Guldborgsund Byråd om at lægge mærke til og bruge de informationer om bygningsarvens værdi, som Realdania har fremlagt i rapporten "**Vores fælles skatkammer. Bygningsarven er penge værd**".

Rapporten viser, at husenes salgspriser er højere for bevaringsværdige huse end for ikke-bevarings-værdige huse, og at huse, der ligger i et bymiljø med bevaringsværdige huse, er højere, jo tættere bymiljøet er bebygget med bevaringsværdige huse. Endvidere peger rapporten på, at bevaringsværdige bymiljøer i høj grad tiltrækker besøgende. (Rapporten er tilgængelig via Nysted Bevaringsforenings hjemmeside.)

Vi pegede også på, at den udsendte kommuneplanstrategi med sin skæve og helt utilstrækkelige karakter dokumenterer, at kommunen har et udtalt behov for at indgå i en nær og forpligtende dialog med kommunens borgere.

Kredsen af fællesråd og bylaug har følgelig foreslået, at kommunen indgår i et nærmere samspil med de mange fællesråd og bylaug mv,

som findes i kommunen, som har et stort engagement i liv og udvikling i kommunens lokalområder.

Først ønskede kommunen ikke at afholde borgermøder, men kommunen ændrede kurs, efter at kredsen af lokalråd havde fremsat deres kritik af den manglende inddragelse. Herefter har der været afholdt dialogmøder med kredsen af lokalråd og kommunens borgere.

I marts 2017 forelægges den nye kommuneplan til høring. Her får vi lejlighed til at se, om bidragene til kommunen fra borgere og foreninger har båret frugt.

NOF har i samarbejde med Øster Ulslev Beboerforening og Kettinge Bylav og i samspil med kommunen aftalt at vi holder et **lokalt høringsmøde om kommuneplanen 2017-2029**, hvor kommunen præsenterer planen og borgerne har lejlighed til at spørge ind til planen og komme med deres bemærkninger. Mødet finder sted **mandag den 3. april i Byhuset**. Alle er velkomne.

 # Opfølgning på dispensationer fra Lokalplan 132

Da den bevarende lokalplan 132 blev vedtaget december 2013, troede de mange mennesker, der havde medvirket til udformningen af lokalplanen, at nu havde man retningslinjerne for varetagelse af bygningskulturen i Nysted.

Men det nye Teknik og Miljøudvalg, TMU, lod forstå, at man fandt lokalplanens bestemmelser for restriktive.

Det har resulteret i en stribe dispensationer, hvor en af de mest markante afvigelser fra lokalplanens anvisninger er huset på Skibsbrostræde 4.

En omfattende ombygning giver huset asymmetrisk tag beklædt med tagpag. Lokalplanen anviser symmetrisk sadeltag dækket med røde tegl.

Bevaringsforeningen, Facaderådet, NOF og de omkringboende husejere indankede afgørelsen til Natur- og Miljøklagenævnet med

påstand om, at dispensationen var i modstrid med lokalplanens bestemmelser.

Nævnet svar var en overraskelse, idet nævnet ikke ønskede at anfægte kommunens dispensation.

Min konklusion på dette er, at en bevarende lokalplan ikke er mere værd end de politikere, der har ansvaret for bygningskulturen via bygningsmyndighederne.

At det forholdt sig sådan kom også klart til udtryk i teksten til meddelte dispensationer: **"I sager hvor der ikke sker en markant forringelse af det eksisterende kulturmiljø, er det udvalgets ønske at dispensationsmuligheden skal kunne anvendes."** Man kan næppe sige tydeligere, at lokalplanen ikke spiller nogen væsentlig rolle.

Jeg ser det som en særskilt udfordring for det lokale demokrati, at et nyt byråd ikke respekterer det tidligere byråds lokalplaner, men i stedet uden at ændre lokalplanen instruerer forvaltningen om at forholde sig ret så frit til lokalplanen.

Udfordringen ligger i den vilkårlighed borgerne hermed udsættes for.

Vi har efterfølgende i januar 2017 haft et møde med formanden for TMU. Præsenteret for citatet sagde han, at han fandt at udsagnet ikke dækkede udvalgets nuværende holdning til bygningskulturens betydning for byen, og han ville tage initiativ til at tydeliggøre dette over for forvaltningen af bygningsområdet.

Det er glædeligt, at TMU synes at besinde sig på bygningskulturens værdi for kommunen.

Men der er grund til at fremdrage den hidtidige politiks uheldige virkninger for Nysted By:

Når TMU lader forvaltningen give dispensation til en bygning, som den på Skibsbrostræde 4, forringer det byens bygningskultur. Og det skaber præcedens for en fortsat forringelse af bygningskulturen i Nysted. Ejendommen kunne passe ind i et moderne parcelhuskvarter. Men det er Nysted gamle by endnu ikke.

Dispensationen er også egnet til at afskrække folk fra at tage vare på bygningsarven; både de mennesker, der allerede bor og har bevaringsværdige huse i byen: det nytter jo alligevel ikke noget, og de mennesker, der overvejer at købe et hus i den gamle del af Nysted beliggende inden for Lokalplan 132s område: de kan jo ikke regne med, at Guldborgsund Kommunes myndigheder vil overholde deres egen lokalplan.

Vi har klare eksempler på, at folk køber hus i Nysted pga byens bygningskultur, og at de gerne medvirker til at opfylde lokalplanens anvisninger.

Folk, der ikke ønsker at følge lokalplanens bestemmelser, er velkomne til at købe ejendomme i Nysteds parcelhuskvarterer. Men at give centrale dele af den gamle by parcelhuskarakter er at skade byen alvorligt.

Teknik og Miljøudvalget har således i sit hidtidige virke i Nysted modarbejdet ikke bare husejernes økonomiske interesser, men også byens, idet byen har brug for den turisme, som stimuleres af, at byen kan opvise en markant og smuk bygningsarv.

 # Bønnelyches Pakhus - bekæmpelse af borebiller

Takket være Thorkild Høeghs Mindelegat har foreningen rådet over de ganske betydelige midler, det krævede at få ryddet huset og derefter gennemføre den stærkt tiltrængte bekæmpelse af borebiller i pakhusets bjælkekonstruktioner og trægulve.

Arbejdet blev i 2016 indledt med nedtagning af de to rum mod nordvest af Grøn Service, der desuden har ryddet alle de døre og vinduer mm, som gennem årene er blevet samlet på loftet.

De udgjorde selvstændige levesteder for mangfoldige borende og gnavende insekter.

Articimex har haft kontrakt på bekæmpelsen af borebilleangrebet. De besigtigede huset den 16.3, og anviste yderligere oprydning.

Bestyrelsen fjernede alle de brædder, som var sømmet på bjælkerne, så de ikke udgjorde gemmesteder for borebillerne. Herefter fejede og støvsugede Articimex hele huset.

Og da det var blevet lunt i vejret så der igen var liv i borebillerne gennemførtes sprøjtning af alt træværk i bygningen. De søm, som stak op af gulvet på 1.sal med få meters mellemrum, fik Articimex lov til at sømme ned.

Huset står i dag flot - indvendigt ryddet med blanke gulve. Huset har udvendigt en forholdsvis nykalket facade og nyrenoverede jernskodder og et tag, der holder vandet ude.

Huset har dog en udvendig skade på den nedre del af nordfacaden, som formodentlig skyldes kemiske reaktioner i muren, som leder til afstødning af puds og kalk. Vi har endnu ikke fundet en egnet løsning.

Nysted Bevaringsforening benytter hermed lejligheden til at takke Thorkild Høeghs Mindelegat, Guldborgsund Bevaringsfond og Lolland-Falsters og Langelands Købstæders Brandsocietetsfond for at have gjort denne indsats mulig.

Der er således et godt afsæt for at tage huset i brug og til at videreføre projekt multifunktionel Kulturhus.

 # Bønnelyches Pakhus - projekt multifunktionel Kulturhus

Bestyrelsen har med arkitekt Ole Wiberg som særlig aktiv og kyndig part udarbejdet og fremlagt detaljerede planer for et større projekt med henblik på at omdanne huset til et multifunktionelt Kulturhus. En glimrende plan, som også vandt gehør, da den blev præsenteret på foreningens generalforsamling i 2014.

På sidste Generalforsamling inviterede vi interesserede til at melde sig som deltagere i Kulturhusprojektet. Der er ingen, der har meldt sig.

Bestyrelsen har tøvet med at gå videre med projektet, idet gennemførelsen ud over midlerne til arbejderne også kræver, at der er flere personer, der går ind i projektet.

Vi har forholdsvis klare ideer om, hvordan renoveringen skal gennemføres, men vi er svagere stillet med hensyn til, hvordan vi sikrer en langsigtet bemanning og et bæredygtigt driftsbudget.

 # Byens Gulv

Der er brug for, at der bliver gennemført en indsats for at fremme en væsentlig bedre kvalitet i byens gulv - gader og fortove.

For at kunne gå til fonde for midler til et sådant projekt må det også være en del af kommunens agenda for byen. Det har vi endnu ikke haft anledning til at forvente.

I havnens nordside har man fundet frem til smukke løsninger, hvor man kombinerer brostensbelægning med boduresten, så kørestole mv kan komme frem på tilfreds-stillende måde.

Der er dog sket en betragtelig indsats af kommunen i 2016 vedrørende fortove og asfaltering, som forventeligt videreføres i 2017.

Som led i forberedelserne til at komme med forslag til udformning af et smukkere gulv i byens gader har bestyrelsen forrige år været på studietur til Møgeltønder, Tønder, Åbenrå og Christiansfeld.

 # Bella Italy

Huset har længe været i en skammelig stand. Det har naturligvis ført til opfølgning med myndighederne i kommunen.

Vi har fremført, at den som myndighed ifølge **§ 14 i Byggeloven** er berettiget til at gribe ind over for huseejere, der ikke overholder bestemmelsen, at : *ejendommen skal holdes i en under hensyn til beliggenheden sømmelig stand.*”

Bestemmelsen er blevet taget op med centerchef for Teknik og Miljø, Christian Refstrup. Han oplyser, at kommunen ikke hidtil gjort brug af bestemmelsen. Men han vil ikke udelukke, at noget sådan kunne komme på tale.

Efterfølgende er huset blev købt på tvangsauktion. Den nye ejer har foretaget nogle forhåbentlig foreløbige reparationer af murværket, så afspæringen har kunnet fjernes.

Vi håber meget, at der bliver fulgt op på renoveringen, idet huset stadig er en skamplet på indkørslen til byen.

 # Kulturstien

Kulturstien er afmærket, og kommunen følger op med flis på Rørsøstien og reparation af jordtrappen ved smøgen ned til Rørsøen.

 # Fotoregistreringsprojektet - har ligget stille i det forgangne år.

 # Bregningestenenens opstilling

I Bevaringsforeningens bestyrelse har vi helt kunne tilsluttet os projekt: Opstilling af en kopi af Bregningestenen.

NOF har i samarbejde med initiativtageren Erik Damskier udarbejdet et projekt til opstilling af en kopi af Bregningestenen ved Bregninge Kirke.

Der er ikke bare tilslutning fra menighedsrådet til opstillingen, men også tilsagn om et kontant tilskud til opstillingen. NOF har også tilsagn om støtte fra Thorkild Høeghs Mindelegat og fra Lolland-Falsters og Langelands Købstæders Brandsocietetsfond. NOF har besluttet at dække de sidste udgifter, således at opstillingen af stenen forhåbentlig kan finde sted til sommer.

Formålet med opstillingen af Bregningestenen i kopi er at markere på en flot og let forståelig måde, at Lolland, her Sydøst-lolland, er et 1000 år gammelt kulturområde med livskraftige traditioner.

Runestenen giver en markant og meget personlig melding. Den er kort som nutidens SMS'er. Men den rækker hen over en tidsmæssig afstand på mere end 1000 år. "Åse gjorde disse kumler over Toke, sin og Toke Haklangssøn søn."

Stenen har stået ved Bregninge Kirke, indtil Chr. IV forlangte den til København.

Karl Krarup
formand for Nysted Bevaringsforening
19.marts 2017